

Charles Dickens (1812 – 1870): Oliver Twist (1838)

Struktura zkoušky:

I. Beletristický text:

A. Literární druh a žánr, umělecký směr / tvůrčí skupina, literárněhistorický kontext, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;

B. 1. Doba a místo (děje);

2. Hlavní postavy a jejich charakteristika;

3. Námět, témata, hlavní motivy;

4. Zvláštnosti kompozice;

C. Jazykové zvláštnosti a kulturní souvislosti.

Členové tohoto výboru byli mužové velice moudří, důvtipní a hloubaví, a když se už jednou stalo, že obrátili pozornost k špitálu, rázem objevili, na co by obyčejní lidé nebyli přišli jaktěživ – že se v něm chudým líbí. Že je to učiněný veřejný zábavný podnik pro chudší vrstvy; hostinec, kde se nic nemusí platit, kde se, jak je rok dlouhý, podává bezplatně snídaně, oběd, svačina a večere; prostě pozemský ráj, kde je jen samá hra a žádná práce. „Oho!“ řekl si výbor s chytráckou tváří. „Od toho jsme tu my, abychom to dali do pořádku – všemu tomu uděláme krátký konec.“

A tak se usnesli na zásadě, že všichni chudí budou mít na vybranou (neboť nikoho nechtějí nutit, kdepak) buďto pomaloučku umřít hladu v ústavě, nebo rychle mimo něj. S tím cílem na mysli si od vodárny zajistili nepřetržitou a neomezenou dodávku vody a od obchodníka s obilím občasnou dodávku malých množství ovesné krupice a vydávali třikrát denně porci řídké kaše, dvakrát v týdnu s přidavkem jedné cibule a v neděli s půlkou žemle. (...)

Prvních šest měsíců po převedení Olivera Twista se tento režim dodržoval zvláště přísně. Zpočátku byl trochu drahý, neboť stoupaly účty pohřebního ústavu a také bylo nutno dát všem chovancům zabrat ve švech šaty, které po několika týdnech kašové diety plandaly na jejich vyhublém, scvrklém těle jako pytel. Ale stejně jako se tenčily postavy chovanců, tenčil se i jejich počet v ústavě – a výbor jásal.

Místnost, kde hoši dostávali jíst, byla kamenná haluzna s velkým měděncem na jednom konci, a z toho kotle rozdíl správců, za tím účelem opásaný zástěrou a za asistence jedné nebo dvou špitálnic, v hodinách jídla sběračkou kaši. Této slavnostní krmě dostal každý hoch polévkový koflík a nic víc – vyjma ve dny velkých veřejných svátků, kdy kromě toho dostal ještě osminku libry chleba. Misky nebylo třeba nikdy mýt. Hoši je vždycky vydřeli lžící, že zas jen svítily, a když je takto vyleštili (což nikdy netrvalo tuze dlouho, neboť lžice byly bezmála stejně velké jako misky), seděli s očima přilepenýma na měděnec s výrazem tak chtivým, jako by od minuty byli hotovi spolknout nejen kotel, ale i celé jeho cihlové obezdění; přitom se neúnavně zabývali horlivým cucáním prstů ve snaze zachránit kdejakou zbloudilou kapičku kaše, která jim na ně snad náhodou stříkla. (...)

Kaše zmizela; chlapci si začali šuškat a mrkali na Olivera, jeho přímí sousedé ho šťouchali loktem. Ačkoli ještě takové dítě, byl hladu zoufalý a z bídy všeho schopen. Vstal od stolu, s miskou a lžící v ruce popošel ke správci a vlastní odvážností poněkud polekaný řekl: „Prosím, pane, já bych chtěl ještě trochu.“

Správce byl tlustý, statný muž – ale zbledl jako stěna. V strnulém úžasu poulil několik vteřin na malého buřiče oči a potom se podepřel o měděnec, aby neupadl. Pomocnice byly zkoprnělé údivem, hoši strachy.

„Cože?“ vyrazil ze sebe správce konečně slabým hlasem.

„Prosím, pane,“ opakoval Oliver, já bych chtěl ještě trochu.“ (...)

Pan Bumble ho... odvedl...do velké vybílené místnosti, kde kolem stolu sedělo nějakých osm deset tlustých pánů. V čele stolu, usazen v křesle znatelně výš než ostatní, trůnil obzvláště tlustý pán s tváří velmi kulatou a červenou.(...)

Výbor právě vážně rokoval v důvěrném sezení, když se pan Bumble ve velkém rozčilení vrátil do síně a na adresu pána na vysokém křesle vyhrkl:

„Pane Limbkins! Odpusťte, prosím, vašnosti, ale Oliver Twist chtěl ještě!“

Všemi to trhlo. Na kdekteré tváři se zračilo zděšení.

„Ještě?“ opáčil pan Limbkins. „Vzpamatujte se, Bumble, a odpovězte mi jasně. Rozumím vám dobře, že chtěl ještě, když už snědl večeri vyměřenou stravovacím řádem?“

„Ano, prosím,“ přisvědčil Bumble.

„Ten kluk bude viset,“ prohodil pán v bílé vestě. „Ten kluk bude jednou viset, to vím.“

II. Nebeletristický text:

A. Funkční styl, obsah, účel, vztah k prvnímu textu;

B. Jazykové apod. zvláštnosti.

Nevíte jaký typ humoru získal označení anglický humor??? moc to potřebuju díky

Anglický humor je suchý a kritický. Např. Saturnin – parodie na konvenčnost v jednání lidí. Anglický humor se začal řídit definicí Horace Walpole, podle níž "je život komedií pro ty, kdo myslí, a tragédií pro ty, kdo cítí. Nic jiného jsem nenašla :-)

Anglický humor je v určitém ohledu jedinečný. Jeho jedinečnost lze spatřovat především ve způsobu jejich projevu. Sarkastické a vtipné poznámky vyprávějí s naprosto kamenným výrazem. Anglický humor bychom mohli popsat jako surrealisticky vynalézavý, vysoce kultivovaný, inteligentní, ale také ironický a satirický.

Z pohledu Angličana může být každý, kdo se dokáže svým vlastním společenským prohrškům proti etiketě zasmát, zcela parodován.“

Neschopnost porozumět jejich smyslu pro humor, vede Angličany k závěru, že ostatní národnosti žádný nemají.

Smysl pro humor je vlastně v Anglii povinný. Anglický humor se zakládá na nadsazeném zdůrazňování jejich sklonu k rezervovanosti. Při dialogu se snaží vyhýbat tématům vedoucím k jakékoliv konfrontaci. Avšak je to právě tato vyhýbavost, která se stává předmětem jejich humoru.

Anglický humor oslavuje slabost a zranitelnost a také zesměšňování sebe sama coby způsob, jak získat převahu.“

„Angličané jsou si sebou tak jisti, že si ze sebe s potěšením dělají legraci.“

Dalším charakteristickým prvkem anglického humoru je vášeň pro ironii a vtipné slovní hříčky. Angličané často využívají vizuálního ztvárnění situačně zakotveného humoru, který se nazývá „gag“. Mezi osobnosti anglického humoru řadíme komiky a humoristy jako Monty Python nebo Rowan Atkinson.

Druhý text je z internetu – z nějaké stránky, která slouží jako amatérská poradna na bázi otázek a odpovědí. S využitím textu shrňte přednosti a slabé stránky takového webu. Najděte v textu jazykové chyby. Vztah k Dickensově románu doložíte tím, že v úryvku najdete a objasníte různé druhy humoru. Nejzřetelnější je satirický ráz celé kapitoly. Z konkrétních druhů komična tu převládá ironie (Členové tohoto výboru byli mužové velice moudří, důvtipní a hloubaví), přecházející až v sarkasmus (Zpočátku byl /tento režim/ trochu drahý, neboť stouply účty pohřebního ústavu). Objevuje se paradox (lžíce byly bezmála stejně velké jako misky – ve skutečnosti byly misky skoro tak malé jako lžíce), groteska (Správce byl tlustý, statný muž – ale zbledl jako stěna... poulil několik vteřin na malého buřiče oči a potom se podepřel o měděnec, aby neupadl) a karikatura (v kresle znatelně výš než ostatní, trůnil obzvlášť tlustý pán s tváří velmi kulatou a červenou).

Charles Dickens (7. 2. 1812 Portsmouth /přístavní město v jižní Anglii/ – 9. 6. 1870 Gad's Hill u Chathamu /přímořského města v jihovýchodní Anglii/)

Anglický spisovatel (prozaik), tvořil v duchu **realismu**, **jeden z největších literátů** všech dob.

Charles Dickens pocházel z početné rodiny úředníka (byl druhý z osmi dětí) a do 10 let věku prožíval **šťastné dětství** v Londýně a jeho blízkosti. Rodina se však jen s obtížemi udržovala v pásmu střední třídy, a proto se dostala do finančních problémů. V r. 1824 se Dickensův otec ocitl nakrátko ve vězení pro dlužníky, a tak Charles musel jít vydělávat jako **dětská dělnická pracovní síla** do továrny na leštidla. Potom dva roky

navštěvoval střední školu a od r. 1827 již působil v zaměstnání: přes místa písaře u advokáta a soudního zapisovatele se dostal k **žurnalistice**.

V r. **1833** začal časopisecky publikovat své **první črty a povídky**. Zaujal kombinací zájmu o **běžný londýnský život** – včetně postav z nižších vrstev – a **anglického duchaplného humoru**. V r. **1836** přijal nabídku psát texty ke kreslenému seriálu ze života fiktivního anglického klubu (pánské volnočasové středostavovské společnosti); záhy ovšem vtiskl dílu svou vlastní koncepci, v níž text dominuje nad ilustracemi a vyniká humornými zápletkami odhalujícími podstatu anglického měšťanského (gentlemanského) charakteru. Tak vznikl román na pokračování **Kronika Pickwickova klubu** (1836 – 1837), který nejenže učinil ze čtyřladvacetiletého autora literární hvězdu, ale zároveň se zařadil do pokladnice světového literárního humoru.

Dickens se v r. **1836 oženil** s Catherine Hogarthovou (1816 – 1879), dcerou uznávaného skotského novináře a Dickensova přítele, a posléze s ní měl 10 dětí. Od r. 1836 se profesně věnoval **především spisovatelské práci**; napsal **řadu úspěšných románů a dalších děl**. V **osobním životě** se stal blízcem nejlepších postav svých knih. Byl velmi pracovitý, jako autodidakt (samouk) získal široké znalosti z mnoha oborů, byl znalcem Londýna, podnikal dlouhé vycházky přírodou i ve městě, zajímal se také o kriminalistiku a tajuplné psychické jevy. Rád se bavil v početném kruhu přátel z měšťanských a uměleckých vrstev, ve veřejném prostoru **se angažoval pro zlepšení sociálních podmínek** obyčejných lidí.

Dickensova **popularita** prudce stoupala. Stal se jednou z nejvýznamnějších kulturních osobností **viktoriánské Anglie**, tedy Anglie za dlouhé vlády královny Viktorie (vládla 1837 – 1901), kdy Velká Británie, disponující mohutným průmyslovým potenciálem i obří koloniální říší, byla nejsilnějším státem světa jak v ekonomické, tak v politické oblasti, ovšem britská společnost trpěla řadou problémů, od příkrých sociálních rozdílů přes bezohledné využívání dětské práce v továrnách až po pokryteckou morálku středních tříd.

Dickens se zařadil ve světovém měřítku mezi první spisovatele, kteří dokázali se svou proslulostí účinně pracovat a dále ji rozvíjet. Většinu svých slavných románů uveřejňoval nejprve časopisecky na pokračování a někdy upravoval vývoj děje podle tušeného očekávání čtenářů. Podnikal **propagační cesty** včetně dvou cest po Spojených státech: při první z nich (1842) se setkal s americkým romantickým autorem Edgarem Allanem Poe. Uskutečnil téměř 500 **autorských veřejných čtení** svých děl (měl i herecké vlohy). Zbohatl a s rodinou absolvoval delší **pobyty v Itálii, Švýcarsku a Francii**.

Kolem r. 1855 se však jeho manželství dostalo do krize, jejímž katalyzátorem se stal i Dickensův vztah s herečkou Ellen Ternanovou (1839 – 1914), která – když jeho manželství skončilo r. 1858 rozchodem – zůstala jeho milenkou až do jeho smrti.

V r. 1870 byl Dickens přijat k hodinové **audienci královnou Viktorií**. To však již trpěl vážnými zdravotními problémy (od dětství měl potíže s ledvinami a kolem padesátky se přidala srdeční choroba); **zemřel** nečekaně uprostřed práce a je pohřben v proslulém chrámu Westminster Abbey (Westminsterské opatství) v centru Londýna.

Některá díla:

Humoristická románová kronika Kronika Pickwickova klubu (The Posthumous Papers of the Pickwick Club, stručně The Pickwick Papers; na pokračování v časopise 1836 – 1837, knižně 1837; dvojice předseda klubu Samuel Pickwick a jeho plebejský sluha Sam Weller bývají přirovnáváni k dvojici don Quijote – Sancho Panza; v českých vydáních kniha vyšla s ilustracemi Vlastimila Rady a Jiřího Šalamouna; ve Velké Británii byla vícekrát zpracována jako film, TV opera, rozhlasová hra, muzikál, TV seriál...);

Romány Oliver Twist (na pokračování 1837 – 1839, knižně 1838; film 1948, scénář a režie David Lean, hrají John Howard Davies /Oliver/, Alec Guinness /Fagin/; muzikál *Oliver!* z r. 1960, zfilmován 1968: režie Carol Reed, v titulní roli Mark Lester, 6 Oscarů; film 2005, režie Roman Polanski, film byl z velké části natáčen v České republice, hrají Barney Clark /Oliver/, Ben Kingsley /Fagin/), **David Coppefield** (The Personal History, Adventures, Experience and Observation of David Copperfield the Younger of Blunderstone Rookery, na pokračování 1849 – 1850, knižně 1850; americký film 1935: režie George Cukor, v titulní roli Frank Lawton; v r. 1969 vznikla proslulá britská rocková hudební skupina *Uriah Heep*, pojmenovaná podle hlavní záporné postavy románu), **Ponurý dům** (Bleak House; na pokračování 1852 – 1853, knižně 1853), **Zlé časy** (Hard Times; na pokračování i knižně 1854), **Malá Dorritka** (Little Dorrit; na pokračování 1855 – 1857, knižně 1857), **Nadějné vyhlídky** (Great Expectations; na pokračování 1860 – 1861, knižně 1861) – většina uvedených románů má jako hlavní námět život chudých, opuštěných a světem dospělých přehlížených až týraných dětí, čímž Dickens stanovil toto téma jako jedno z nejvýznačnějších pro anglickou literaturu;

Novela Vánoční koleda (A Christmas Carol in Prose; 1843; duchařský mravoličný příběh o napraveném lakomém boháči získal takovou popularitu, že Dickens po následujících více než 20 let uveřejňoval prakticky každý rok v předvánočním čase povídku na vánoční téma, a zásadním způsobem tak přispěl k vytvoření ustálené představy pravých anglických Vánoc);

Hororová povídka Hlídač (The Signal-Man; 1866) a řada dalších strašidelných či fantaskních povídek.

